

UNITAT DIDÀCTICA SOBRE DROGODEPENDÈNCIES

Material específic per a l'educació de mares i pares

Edició bilingüe

Departament d'Educació
Generalitat de Catalunya

UNITAT DIDÀCTICA SOBRE DROGODEPENDÈNCIES

**gener de 1995
Santa Coloma de Gramenet**

UNITAT DIDÀCTICA SOBRE DROGODEPENDÈNCIES

**Material específic per a l'educació
de mares i pares**

Realització:

Servei de Servei Socials
Equip de Prevenció de les
Drogodependències

Tècnics:

Raúl AZZARINI,
Jokin GOIBURU
Carles SEDÓ

Dibuixos:

Sergio SALGUERO

Color:

Alex ARIAS

Diapositives i cassette:

Polisistem, SA

Producció:

Servei d'Imatge i Publicacions

Agraïments:

A Julio Alonso i a Ràdio Gramenet pel
suport tècnic en la gravació de la cinta
de música

A les persones següents que han ofert
la seva veu: Ana, Carlota, Carmen,
Daniel, Elsa, Gloria, Joana, José, Lidia,
Marcos, Noemí, Paco, Pere, Pili,
Ramona, Ricard, Tere i Toni

Al Programa Sòcio-sanitari de
Drogodependències (ICASS,
Generalitat de Catalunya), a Montse
RUBIO (La Colometa), a Montse
MONTERO (Grameimpuls), a Loli
GOMEZ (Coordinadora APA) i a
Antonio OTEROS (Colonia Egabrense),
per la lectura acurada de l'esborrany i
els suggeriments que hi han aportat

Al Centre de Normalització Lingüística
L'HEURA i a Carmen GRANCEL per la
correcció ortogràfica i d'estil

Dipòsit legal: B-42.420-94

**Comissió Interdepartamental
del Pla Municipal de Prevenció
de les Drogodependències
Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet**

ÍNDEX

0/ INTRODUCCIÓ.....	3
1/ LA UNITAT DIDÀCTICA.....	4
2/ EL DEBAT CONDUÏT	5
2.1/ INSTRUCCIONS PER A LA REALITZACIÓ DEL DEBAT	
2.2/ DESENVOLUPAMENT	
3/ FITXES DE TREBALL	9
Introducció a les drogodependències	
LA DROGODEPENDÈNCIA	10
CONCEPTES BÀSICS	11
LES DROGUES PELS SEUS EFECTES	12
QUAN S'HA D'EVITAR UN CONSUM	13
PER QUÈ S'ARRIBA A LES DROGUES?	14
QUI ELS EDUCA?	15
LES ETAPES D'UNA DROGODEPENDÈNCIA	16
HI HA ALTRES DEPENDÈNCIES.....	17
Situacions pràctiques	
PAPA, QUÈ SÓN LES DROGUES?	18
LA FESTA FAMILIAR	19
EL MEU FILL FUMA PORROS?	20
UN JOVE AMB PROBLEMES.....	21
LLEVA'T!	22
QUÈ FAREM AVUI?	23
AQUESTA NIT SURTO	24
QUAN SIGUI GRAN SERÉ... ..	25
4/ ANNEXOS.....	26
Annex 1 La conducció i moderació d'un debat.....	27
Annex 2 L'adolescència	28
Annex 3 Adreces d'interès	33

0/ INTRODUCCIÓ

Les drogodependències porten múltiples i greus conseqüències tant a l'individu que abusa de les drogues, com al nucli familiar i a la societat en el seu conjunt.

La magnitud del problema exigeix que les administracions públiques així com la comunitat -mitjançant les seves organitzacions naturals- i la família, realitzin un esforç comú i s'orientin, orientat a prevenir-les.

La política de repressió del tràfic de drogues il·legals, si té efecte, és a mitjà i llarg termini. En qualsevol cas, probablement no s'arribi mai a eradicar completament la seva existència al mercat clandestí, mentre que, d'altra banda, altres drogues (alcohol, tabac i medicaments) són de producció i venda legals i de fàcil accés per a les persones majors d'edat.

És per tot això que es fa imprescindible desenvolupar activitats per modificar tots aquells factors desencadenants (personals, familiars, ambientals i socials) que promouen les conductes addictives. Aquests factors quan actuen en subjectes amb personalitat addictiva són els responsables del desencadenament de la drogodependència quan es produeix la trobada entre aquell subjecte predisposat, els factors desencadenants esmentats i allò que socialment i culturalment definim com a "drogues".

La família, per ser l'àmbit de major influència en la formació de la personalitat, és el lloc privilegiat des d'on es poden prevenir aviat les causes que generen comportaments addictius. És també des de la família on cal prendre les primeres decisions orientades a aconseguir l'assistència -en un centre especialitzat en el tractament de les drogodependències- quan es detecten els primers símptomes de conductes addictives en algun membre del grup familiar.

L'adquisició d'una drogodependència és un procés els orígens del qual es remunta a les primeres experiències emocionals infantils i en aquest procés intervenen d'una manera decisiva els desitjos, afectes i conflictes amb què estan impregnades les relacions afectives dels pares i que influeixen decisivament en el món emocional dels infants.

Perquè pares i mares puguin comprendre tot allò que està relacionat amb el fenomen de les drogodependències, i saber detectar i actuar correctament quan aquesta fa presència a la família és necessari oferir-los un espai on puguin expressar els interrogants, els dubtes i els mites que freqüentment acompanyen el tema. És important també donar-los els conceptes, pautes de reflexió i orientacions bàsiques de forma clara sobre com abordar les relacions amb els seus fills, el possible consum d'algun tipus de droga, així com sobre les actituds més aconsellables per abordar correctament el problema.

Aquest espai de formació ha de ser facilitat des de les estructures educatives, formatives i assistencials habituals (escola

per a pares, APA, recursos socio-sanitaris i assistencials diversos) així com des de qualsevol entitat que agrupi pares i futurs pares.

El material didàctic que presentem, la "Unitat didàctica sobre drogodependències, material per a l'educació de mares i pares", ha estat elaborat perquè serveixi al propòsit abans assenyalat i va adreçat als mitjancers socials, és a dir, a aquelles persones que tenen una relació habitual i influència sobre els grups socials, especialment de pares i mares.

Ha estat dissenyat de forma que qualsevol persona que tingui motivació per treballar el tema i disposi d'un mínim d'experiència en la conducció de grups i facilitat de comunicació, sense necessitat de ser un "expert en el tema", pugui portar a terme un debat amb pares i mares centrat en el tema de la prevenció de les drogodependències a l'àmbit familiar.

Hem intentat evitar un llenguatge tècnic perquè sigui de més fàcil comprensió. El material, d'altra banda, està pensat perquè pugui fer-se servir amb pares adults que tinguin dificultats amb la lecto-escriptura. Per això, s'han emprat símbols i dibuixos.

Com que el conductor/a del debat ha de tenir una visió una mica més àmplia del tema de la que aquest material dóna, hem afegit annexos que desenvolupen alguns aspectes de suport: la conducció de grups, l'adolescència i recursos de tractament.

També s'hi trobarà un apartat d'instruccions sobre l'ús del material didàctic i orientacions i consells sobre com conduir el debat, així com la possibilitat de recórrer a l'Equip de Prevenció de Drogodependències per obtenir assessorament per a la seva utilització.

En relació al material àudio-visual, volem aclarir als que han trobat alguna imperfecció tècnica, que hem privilegiat la participació activa sobre la qualitat tècnica que es pogués assolir fent ús de professionals. En aquest sentit aquest material és el producte d'una relació participativa i desinteressada establerta entre els tècnics del Pla Municipal de Prevenció de les drogodependències de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, les entitats ciutadanes que ens donen suport i joves dissenyadors gràfics d'aquesta ciutat.

S'ha preferit potenciar la identificació dels participants (pares o futurs pares de la ciutat) amb persones i situacions properes a la nostra realitat socio-cultural en lloc de proposar situacions, personatges i dissenys estètics allunyats del context en què s'emprarà aquest material.

Volem agrair a totes les persones que han fet possible amb la seva participació la Unitat Didàctica, tant en el disseny com en la seva realització i avaluació, i a qui ha donat la seva opinió i els suggeriments previs per adequar el resultat final.

1/ LA UNITAT DIDÀCTICA:

La unitat consta dels següents elements:

- 1 JOC DE 34 DIAPOSITIVES

- Presenten imatges per tractar continguts sobre drogodependències i situacions que es poden plantejar entre pares i fills.

- 1 CINTA D'ÀUDIO

- Reprodueix els diàlegs de les situacions pràctiques.

- 1 GUIA DOCENT

- Descriu continguts i pautes als dinamitzadors/es sobre com desenvolupar el debat conduït.

La unitat com a material didàctic no està pensada per a la utilització directa de pares i mares, encara que a ells vagi adreçat el treball preventiu, sinó a dinamitzadors/es socials perquè el facin servir en el debat conduït.

Les entitats posseïdores del material poden adreçar-se a l'Equip de Prevenció de Drogodependències (mireu ANNEX 3) per a qualsevol consulta o suggeriment relacionat amb la unitat i la seva utilització.

2/ EL DEBAT CONDUÏT

El debat conduït és un mètode que permet treballar, en una o més sessions, el tema de les drogodependències i la seva prevenció amb pares.

Es tracta d'una eina pensada per construir continguts que ajudin a comprendre i prevenir el fenomen de l'addicció a drogues, a partir del treball des de les pròpies opinions i creences de mares i pares; aquests han de ser els veritables protagonistes de l'activitat. Parteix de la idea que és més interessant provocar la discussió i resolució conjunta dels problemes que se'ls plantegen als pares, que aportar-los amb una conferència una visió externa de què han de fer o què no han de fer. Es tracta d'estimular un compromís actiu dels pares perquè afrontin aquesta problemàtica.

El debat recolza en material **àudio-visual**. La utilització d'aquesta metodologia facilita l'atenció de l'auditori i l'exemplificació de les situacions tractades. Es tracta d'una guia per promoure el debat des dels aspectes més generals fins als més concrets, i del plantejament de situacions conflictives fins a la seva resolució a partir de la discussió oberta en el grup.

El material és **adaptable a qualsevol nivell d'instrucció** de l'auditori. L'activitat pot adreçar-se a persones no lectores: tots els conceptes estan presentats en diapositives sense text (amb dibuixos i figures).

D'acord amb les necessitats de cada col·lectiu, el material didàctic pot emprar-se de diferents formes segons que sigui el que més convingui (fer únicament la introducció teòrica, escollir algunes de les vuit situacions presentades, etc.).

2.1/ INSTRUCCIONS PER A LA SEVA REALITZACIÓ

Durada

El debat es pot desenvolupar en diferents modalitats:

- Una sessió (convenient quan va adreçada a grups que s'han reunit amb caràcter extraordinari per a aquest debat).
- Dues o tres sessions, fent, per una banda, la introducció teòrica, per l'altra, el col·loqui (plantejable amb grups que tenen un funcionament més o menys estable).

Es recomana programar la sessió amb una durada mínima de 1h 30 min.

Material necessari

Cal preveure:

- **Projector de diapositives.**
- **Pantalla** o paret clara que faci aquesta funció.
- **Reproductor de cintes de música.**
- **Presa de corrent**, un allargador i un lladre (en cas d'haver-hi sols un endoll).

Si no es disposa d'aquest material, es pot substituir la presentació àudio-visual (text i imatges) per:

- Una explicació de les situacions pràctiques i les respostes (realitzada pel dinamitzador/a).
- O una escenificació (rol-playing) amb els mateixos pares i mares.

Quan sols falti el reproductor de cintes, els textos poden ser llegits mentre les diapositives són projectades.

Atenció: una diapositiva si es deixa massa temps projectada pot cremar-se.

Il·luminació

El local haurà de poder mantenir una certa foscor per a la visualització de les diapositives.

Assistents

L'activitat serà més eficaç amb grups poc nombrosos (que no excedeixin de 25-30 persones).

2.2/ DESENVOLUPAMENT

El debat conduït consta de quatre parts que es desenvolupen una a continuació de l'altra:

	ACTIVITAT	TEMPS ESTIMAT
PART 1ª	Presentació	10'
PART 2ª	Introducció breu de nocions bàsiques de drogodependències	15'
PART 3ª	Col·loqui en basat en situacions pràctiques i la seva resolució	1h 15'
PART 4ª	Valoració i conclusió final	10'

2.2.1/ PART 1ª: PRESENTACIÓ

És el moment de presentar l'entitat organitzadora del col·loqui, els conductors/es de l'activitat i els pares i mares (dient la procedència, nombre de fills i filles, expectatives, etc.).

En parlar del debat conduït s'hauria d'explicar:

- Motiu i finalitat del debat.
- Com es durà a terme (no és una conferència magistral, etc.).
- Actitud que ha de prendre l'auditori (participativa, plantejar situacions reals, respectar i acceptar idees i opinions diferents a les pròpies, etc.).
- S'hi tractaran temes on surten drogues i altres que, aparentment, no hi tenen relació. Aquests, però, tenen tanta o més importància que els primers en la prevenció.

2.2.2/ PART 2ª: INTRODUCCIÓ A LES DROGODEPENDÈNCIES

És fonamental tenir com a base del debat unes idees claus i un llenguatge comú sobre les drogodependències, perquè tot l'auditori es pugui entendre. En començar el debat, i com a exemple, és important que pares i mares tinguin certes nocions sobre què és un consum i una dependència, quin tipus de drogues hi ha, quin paper té la família en l'educació dels infants, etc.

Amb aquest objectiu el conductor/a realitzarà una **introducció breu** com a punt de partida del col·loqui posterior.

En aquesta part de l'activitat no es tracta d'entrar en discussió, sinó d'aportar nocions de forma ràpida i concreta. Per això es disposa d'unes diapositives que facin més amena l'exposició.

Les diapositives presenten dibuixos i figures (aptos per a persones lectores i no lectores) que han de ser explicades pel conductor/a a fi de donar suport als continguts que transmet. Alguns d'ells juguen amb símbols que necessiten, per a la seva comprensió, ser relacionats amb el tema de les drogues.

En l'explicació es tracten vuit temes, cadascun recolzat per la seva diapositiva corresponent:

FITXA	DIAPOSITIVA	TEMA TRACTAT
-------	-------------	--------------

Fitxa 1	Diap. 1	La drogodependència
---------	---------	----------------------------

Fitxa 2	Diap. 2	Conceptes bàsics
---------	---------	-------------------------

Fitxa 3	Diap. 3	Les drogues segons els seus efectes
---------	---------	--

Fitxa 4	Diap. 4	Quan s'ha d'evitar un consum?
---------	---------	--------------------------------------

Fitxa 5	Diap. 5	Per què s'arriba a les drogues?
---------	---------	--

Fitxa 6	Diap. 6	Qui els educa?
---------	---------	-----------------------

Fitxa 7	Diap. 7	Les etapes d'una drogodependència
---------	---------	--

Fitxa 8	Diap. 8	Hi ha altres dependències...
---------	---------	-------------------------------------

Per facilitar l'explicació, cada tema disposa d'una fitxa específica que recull:

- **REPRODUCCIÓ DE LA DIAPOSITIVA:** reproducció de la imatge que sortirà projectada a la diapositiva.
- **OBJECTIU:** presenta què és el que es pretén en tractar el tema en qüestió.
- **CONTINGUTS PER TRANSMETRE:** recull allò que cal exposar a l'auditori.
- **REPRESENTACIÓ ICÒNICA:** explica la relació entre els dibuixos que apareixen a les diapositives i els continguts que cal presentar.

2.2.3/ PART 3ª: COL·LOQUI SOBRE LES SITUACIONS PRÀCTIQUES

Una vegada realitzada la introducció teòrica, és el moment d'entrar a la part més important de l'activitat preventiva: **el col·loqui**.

No es tracta de promoure una discussió oberta i genèrica, sinó d'un **intercanvi d'opinions a partir de la presentació àudio-visual de vuit situacions pràctiques** entre pares i fills, per a la seva discussió, relacionades amb les drogues i l'educació dels infants.

Cada situació s'acompanya de dues respostes que impliquen actituds diferents, per poder facilitar el posicionament dels pares i mares de l'auditori: els serà més senzill identificar-se o diferenciar-s'hi amb una resposta concreta que elaborar la seva pròpia directament.

Cadascuna de les situacions té el mateix esquema a partir de tres diapositives:

- **1ª diap.:** planteja la situació-problema davant la qual els pares han de donar una resposta. Està encapçalada amb una lletra diferent -de la A a la H- per a cada situació.
- **2ª diap.:** aporta una solució possible. Està encapçalada amb la lletra de la 1ª diap. i el núm 1.
- **3ª diap.:** aporta una altra solució diferent. Està encapçalada amb la lletra i el núm. 2.

La cinta musical reproduceix el diàleg que correspon a cadascuna de les situacions.

Quan s'hagin projectat les diapositives, difícilment tot l'auditori hagi retingut amb una sola passada la situa-

ció-problema i les respostes. Una vegada presentada el conductor/a, haurà en algunes vegades de **repetir, reforçar i/o ampliar** els seus continguts (situació plantejada, posicionament de pares i fills, reaccions i respostes, etc.).

Un cop plantejada la situació i les seves dues possibles respostes, cal obrir el col.loqui sobre què farien les mares i els pares si s'hi trobessin: "estan d'acord amb alguna de les dues solucions que s'hi plantegen? Ho farien diferent?". A l'ANNEX 1 es recullen instruccions per a la conducció del col.loqui.

Finalment, el conductor/a recollirà les aportacions realitzades per l'auditori i les enriqueix amb **pautes d'intervenció i una solució adient**.

La persona que condueix el debat comentarà que al debat també hi ha situacions sobre l'educació dels fills en les quals no apareixen directament les drogues, però el tractament de les quals és important per prevenir el seu consum problemàtic i la seva dependència.

Les vuit situacions estan agrupades. Les quatre primeres tracten de les drogues directament, les quatre següents no:

- Situacions de la A a la D: apareix directament el tema de les drogues:

FITXA A	Diap. A, A1, A2 Papa, ¿qué són les drogues? (Papa, ¿qué son las drogas?)
FITXA B	Diap. B, B1, B2 La festa familiar (La fiesta familiar)
FITXA C	Diap. C, C1, C2 El meu fill fuma porros? (¿Mi hijo fuma porros?)
FITXA D	Diap. D, D1, D2 Un jove amb problemes (Un joven con problemas)

- Situacions de la E a la H: el tema no apareix directament. Plantegen esdeveniments de l'educació dels fills/es que poden afavorir o dificultar un consum o dependència a drogues:

FITXA E	Diap. E, E1, E2 Lleva't! (¿Arriba de la cama!)
FITXA F	Diap. F, F1, F2 Què farem avui? (¿Qué vamos a hacer hoy?)
FITXA G	Diap. G, G1, G2 Aquesta nit surto (Esta noche me voy por ahí)
FITXA H	Diap. H, H1, H2 Quan sigui gran seré... (Cuando sea mayor seré...)

Per facilitar la conducció del col.loqui, cada situació disposa d'una fitxa específica que recull:

- **REPRODUCCIÓ DE LA DIAPOSITIVA:** reproducció de la imatge que sortirà projectada a la diapositiva.
- **TEXTOS:** diàlegs dels protagonistes.
- **COMENTARI:** breu comentari de la situació-problema i de les dues solucions que s'hi plantegen.
- **ANÀLISI I SUGGERIMENTS:** aprofundiment dels continguts, suggeriments i comentaris que pot realitzar el dinamitzador/a en la discussió.
- **RESPOSTA DESITJABLE:** solució adient per als pares i mares que es podria donar davant la situació inicial (com a tancament de la discussió).

A les fitxes E, F, G, H (no tracten de les drogues) hi ha a més un apartat específic:

- **RELACIÓ AMB UN CONSUM PROBLEMÀTIC DE DROGUES:** relaciona el tema en qüestió amb la prevenció de les drogodependències.

2.2.3.1/ LA PROJECCIÓ ÀUDIO-VISUAL

Les diferents passes que cal seguir són:

1r/ Es projecta la primera diapositiva i es posa en marxa la cinta. S'escoltarà:

- La narradora emmarcant la història.
- Els protagonistes representant la situació inicial.

2n/ Sona un vip; es posa la segona diapositiva. S'escoltarà:

- La narradora dient: RESPUESTA UNO (fent referència a la primera forma de reaccionar dels pares).
- Els protagonistes solucionant d'una forma la situació plantejada.

3r/ Sona un vip; es projecta la tercera diapositiva. S'escoltarà:

- Els protagonistes tornant a plantejar la situació inicial (repetició del final de la primera diapositiva com a recordatori).
- Els protagonistes proposant la solució 2 (és diferent de la 1).

4t/ Sonen dos vip; s'apaga la cinta per començar el col.loqui.

5è/ Es demana a l'auditori si ha entès la situació i les respostes. Si no ha quedat clar, es tornen a projectar les diapositives; el conductor/a pot explicar la situació i llegir les dues respostes.

6è/ S'obre el col.loqui amb els pares i mares.

7è/ S'acaba la discussió amb l'aportació final del conductor/a i es passa a la situació següent seguint les mateixes passes.

Es recomanable, per facilitar el desenvolupament de la sessió, que no sigui la mateixa persona la que passi les diapositives i manegi el reproductor de cintes.

2.2.4/ VALORACIÓ I CONCLUSIÓ FINAL

És el moment de tornar al grup unes conclusions generals sobre com prevenir una drogodependència en els fills, a fi i efecte de consolidar tota la informació treballada al llarg de les diferents etapes del col·loqui.

El que es pretén és que pares i mares marxin amb unes quantes idees clares i pràctiques que els pugui facilitar la prevenció de les drogodependències en el tracte amb els seus fills.

És interessant -per a aquest repàs final-, ajudar-se d'una passada ràpida de les vuit diapositives que plantegen les situacions (diap. A, B, C, etc.) comentant breument la solució adient.

És el moment, ara, d'agrair l'assistència i tancar l'activitat. Tanmateix, el dinamitzador/a ha de transmetre que el tema de la prevenció queda obert i que caldrà estudiar altres formes de continuar treballant-hi i aprofundint-hi.

Introducció a les drogodependències

OBJECTIU

■ Mostrar que perquè una persona desenvolupi una drogodependència, no sols és necessària una droga, sinó que aquesta persona en tingui desitjos i es trobi una situació concreta que ho faciliti.

CONTINGUTS A TRANSMETRE

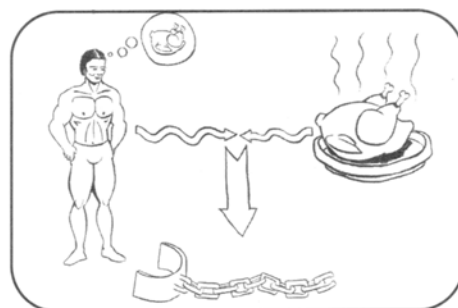
■ Perquè es produeixi el consum d'una droga, l'existència d'aquesta és necessària però no suficient: és indispensable prèviament desitjar-la psíquicament.

■ Perquè pugui parlar-se d'una addicció a l'alcohol o a qualsevol altra droga, s'ha d'establir un vincle entre:

- Una persona que té una necessitat i un desig de trobar quelcom que la satisfaci.
- Una droga a la qual el subjecte atribueix la capacitat de satisfer aquesta necessitat, d'omplir aquest buit.

■ Quan aquesta trobada no és esporàdica sinó habitual i el subjecte passa a necessitar d'aquella substància per continuar la seva vida quotidiana, aleshores parlem de drogodependència.

■ Entre les diferents drogues n'hi ha algunes que són il·legals i altres el consum de les quals -per raons econòmiques, culturals, etc.- està permès i, fins i tot, fomentat (tabac, alcohol, medicaments).

Diapositiva-1

REPRESENTACIÓ ICÒNICA

■ El pollastre calent representa una droga (ve de gust i atrau) i el pensament del pollastre el desig de consumir-la.

■ La cadena és la unió entre tots dos: la drogodependència.

■ És important, en parlar de la diapositiva, dir que el pollastre i les ganes de menjar ajuden a entendre el tema de les drogues però que, a diferència del consum d'aquestes, menjar i pensar en el menjar és bo i saludable, sempre que no sigui una activitat malaltissa (com ara la bulímia -desig irrefrenable d'ingerir aliments sense tenir-ne ganes).

REPRESENTACIÓ ICÒNICA

■ Una **mà encadenada** representa la dependència física (corporal) i el **cap encadenat**, la dependència psicològica (mental, de pensament).

■ L'**augment d'alcohol** (d'una gerra de cervesa es passa a unes quantes per acabar amb una ampolla sencera) representa la tolerància (augment de la necessitat de droga).

■ L'**objecte quadrat** representa la droga (està dibuixada així perquè no s'associï a cap en concret i serveixi el dibuix per a diferents substàncies). Quan no té la droga, la persona dependent hi pensa, la troba a faltar (sensacions psicològiques), se sent malament (sensacions físiques).

■ Els **pesos** representen la droga; cada persona pot suportar un pes concret; és a dir, una quantitat de droga. Cada persona té una capacitat d'aguant diferent (al dibuix surten dues persones; cadascuna aguanta bé un pes), però quan se supera la pròpia capacitat, el cos cau (correspondria a una sobredosi).

Introducció a les drogodependències

OBJECTIU

■ Mostrar quatre realitats relacionades amb el consum i la dependència de drogues:

- Les drogues poden ser consumides amb moderació (consum) o, en canvi, de forma excessiva i amb necessitat d'ella (dependència).
- Quan es consumeixen habitualment augmenta la quantitat que el cos necessita (tolerància).
- Si s'és dependent i no es té droga, hi ha una reacció física i psicològica adversa (síndrome d'abstinència).
- En donar-se un consum superior a la capacitat del cos, pot produir-se una reacció fatal (sobredosi).

Diapositiva - 2

CONTINGUTS A TRANSMETRE

■ Concepte de **consum de drogues**

- Està relacionat amb la recerca d'un moment de plaer. Hi ha persones madures psíquicament que fan consums de drogues toves sense arribar a altres drogues més fortes i controlant la quantitat per a no arribar a una dependència. Tanmateix, altres de personalitat més immadura tenen tendència a no controlar el consum de cap tipus de droga, arribant sovint a una addicció.

■ Concepte de **dependència**

- La tendència a la dependència d'una persona pot ser cap a les drogues però també cap a objectes, persones, etc.
- Es crea a dos nivells: **psíquica** (necessitat de consumir la droga per sentir-se un mateix) i **física** (l'organisme necessita la droga per funcionar normalment).

■ Concepte de **tolerància**

- A mesura que es va consumint una droga, cada vegada se'n necessita més per obtenir els mateixos efectes (no se'n té prou amb la mateixa quantitat que abans).

■ Concepte de **síndrome d'abstinència**

- Quan una persona és dependent i no té la droga, pateix un **malestar físic** (es troba malament) i una **sensació de buit** molt forta.

■ Concepte de **sobredosi**

- Quan hi ha un consum de drogues superior del que suporta una persona (com més tolerància, més s'aguanta), el cos no ho resisteix i pot sobrevenir la mort.

Introducció a les drogodependències

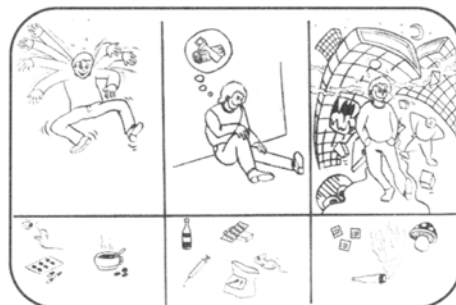
OBJECTIU

■ Mostrar els nombrosos tipus de drogues existents i els diferents efectes que produeixen.

CONTINGUTS A TRANSMETRE

■ Totes les drogues produeixen algun d'aquests efectes (amb més o menys intensitat en funció de la quantitat i de la droga):

- **Animar** (són estimulants del sistema nerviós) com la cocaïna, les amfetamines, l'speed ("espit"), l'èxtasi, etc.
- **Adormir** (són depressores del sistema nerviós) com l'alcohol (encara que a vegades sembli que animi pels seus efectes desinhibidors), els barbitúrics i altres pastilles per dormir, l'heroïna, les coles que s'inhalen, etc.
- **Al·lucinar** (distorsionen la percepció de la realitat) com el LSD, alguns fongs, el cannabis (planta d'on s'obté la substància per fer els "porros"), etc.

Diapositiva - 3

REPRESENTACIÓ ICÒNICA

■ El **jove en moviment** representa haver pres drogues estimulants:

- **Persona esnifant una pols** (cocaïna, speed).
- **Pastilles** (amfetamines, drogues de disseny com l'èxtasi).
- **Tassa** (cafè, te; també són drogues estimulants de poca intensitat).

■ El **jove assegut i adormit** representa haver pres drogues depressores:

- **Xeringa** (heroïna; és molt perillosa i enganxa molt).
- **Ampolla** (alcohol; la d'ús més comú).
- **Pastilles** (barbitúrics, tranquil·litzants).
- **Coles** (coles d'impacte d'ús domèstic i industrial que inhalen alguns joves).

■ El **jove passejant en un món irreal** representa haver pres al·lucinògens.

- **Quadratets de paper** (LSD -trapis-; és molt perillosa).
- **Cigarreta encesa cargolada** (porro -tabac amb haixix o amb marihuana-; de consum molt estès).
- **bolet** (fongs amb aquests efectes com la mescalina -es pren en pastilles).

QUAN S'HA D'EVITAR UN CONSUM?

FITXA

4

Introducció a les drogodependències

OBJECTIU

■ Transmetre que no sempre un consum de drogues és negatiu; sí que ho és el de certes substàncies i el de qualsevol droga quan pugui crear dependència o es consumeix en certes situacions.

CONTINGUTS A TRANSMETRE

■ No tot consum de drogues ha d'evitar-se ni és perillós. Hi ha drogues que, consumides de forma moderada, no han de preocupar: com a exemple tindríem un adult quan beu un got de vi en un àpat.

■ En canvi, ha d'evitar-se **sempre**:

- El consum de qualsevol droga **en situacions especials**: dona embarassada (pel fetus), es condueix o s'ha de conduir (risc d'accident), barrejades amb altres substàncies (risc de sobredosi), al treball (risc d'accident laboral) i quan no s'és una persona adulta (perjudica el desenvolupament de nens i nenes).
- El **consum alt** de qualsevol droga en intensitat (risc de sobredosi) o en el temps (risc important de dependència si es va repetint).
- El **consum de certes substàncies** per tenir una alta perillositat física, mental i/o social: heroïna, cocaïna, LSD i coles (inhalants).

Diapositiva - 4

REPRESENTACIÓ ICÒNICA

■ Els **requadres amb signes d'exclamació** representen allò que cal evitar sempre.

■ La **gerra de cervesa** representa una de les drogues que en principi no haurien de ser nocives si es prenen amb moderació, però que cal evitar de consumir en les circumstàncies següents:

- **Dona embarassada.**
- **Infants** (no han de prendre cap tipus de droga).
- **Paleta** (representa el món del treball; quan s'està treballant i especialment quan pugui haver-hi algun tipus de perill).
- **Cotxe** (quan es condueix).
- **Cadena** (representa la drogodependència; no s'ha de prendre una droga si, per qualsevol motiu, hi ha risc de fer-se'n dependent).

■ Cal evitar sempre, per la seva alta perillositat, qualsevol consum de:

- **Xeringa i pols en una paperina** (representa l'heroïna; té un risc important físic i és molt addictiva).
- **Quadratets amb dibuixos** (representen el LSD; té riscos importants de lesionar irreversiblement el sistema nerviós).
- **Cola d'impacte** (representa els inhalants que són molt nocius per al cervell).

Introducció a les drogodependències

OBJECTIU

■ Comentar algunes situacions que afavoreixen un consum de drogues.

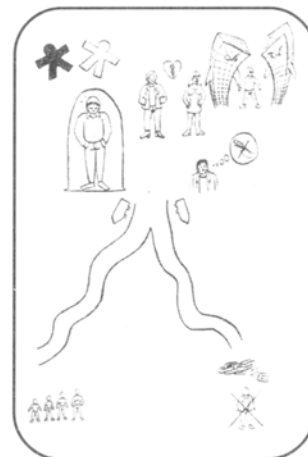
CONTINGUTS A TRANSMETRE

■ En general, els motius pels quals la gent va a les drogues estan relacionats amb problemes que es volen solucionar a través d'elles.

■ La majoria de persones tenim problemes; alguns tenen a veure amb aspectes interns de la persona (soledat, depressions, sentiment d'inferioritat, problemes de parella, etc.) i altres amb la realitat que ens envolta (atur, habitatge en males condicions, etc.). Tant els uns com els altres provoquen estats d'angoixa i ansietat.

■ Algunes persones arriben a les drogues -a vegades pressionades per la publicitat o per companys/es- pensant que són un bon camí per afrontar aquests sentiments. Les drogues, però, no els solucionen els problemes o tan sols ho fan per un instant; després, els continuen tenint igual però agreujats ara amb una dependència i tot el que aquesta comporta.

■ Altres persones, en canvi, davant els mateixos problemes decideixen prendre un altre camí que els permeti un creixement personal.

Diapositiva - 5

REPRESENTACIÓ ICÒNICA

■ A la part superior hi ha representats alguns dels problemes més comuns:

- **Un ninot negre al costat d'un de blanc** (representa el fet de sentir-se diferent del ninot negre davant una majoria diferent).
- **Un home en una campana de vidre** (representa la soledat).
- **Una dona i un home amb un cor trencat** (representen els desganyos amorosos o els problemes de parella).
- **Una persona a qui cau dos edificis a sobre** (representa un barri difícil per viure-hi).
- **Un home pensant en una paleta** (representa el fet d'estar o quedar-se en atur).

■ Davant d'aquests problemes **hi ha dos camins**: el de la dreta és el de **les cadenes** (representa el camí de les drogues i la dependència que anul·len la persona) i el de l'esquerra és el de la **persona que creix** (representa altres sortides que es busquen als problemes,

OBJECTIU

■ Evidenciar la gran importància que té la família en l'educació dels infants, superior a qualsevol altre agent educatiu.

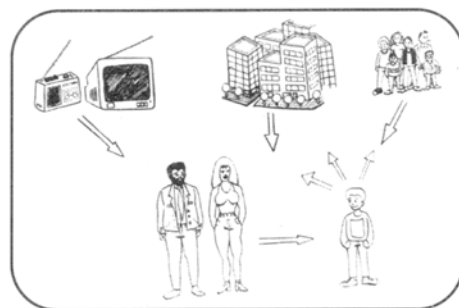
CONTINGUTS A TRANSMETRE

■ Si bé és veritat que l'escola, el barri, la TV, els amics i amigues, etc., tenen una influència considerable en l'educació dels fills, l'element més important i decisiu en l'educació és la família.

■ Per això els pares tenen tanta importància i protagonisme com a agents preventius d'una drogodependència.

■ Dos aspectes, especialment importants, han de ser tinguts en compte:

- Les relacions afectives que es donen en la família ja des de molt petits; els trastorns de personalitat i els problemes mentals (entre els quals està la drogoaddicció) s'originen en els primers anys de vida.
- Sovint és la família la que fa de transmissora dels missatges de tots els altres agents educatius (TV, etc.).

Diapositiva - 6

REPRESENTACIÓ ICÒNICA

■ La ràdio i la televisió (mitjans de comunicació), el barri i el grup d'amics i amigues influeixen en l'infant (i també en els pares). Les fletxes cap amunt representen l'elecció que també fa l'infant (de programes de televisió, de tenir unes amistats i no unes altres, etc.).

■ El que el nen té més a prop, però, són els pares: que són qui més pes i influència tenen en la seva educació.

- **Ordinador** (representa el món del treball).
- **Cor trencat** (representa les relacions amoroses).
- **Grup de gent** (representa les relacions d'amistat).
- **Guitarra** (representa les activitats en el temps lliure).

■ **La dona casada** representa la relació que s'estableix amb la droga (intensa i agradable).

■ **La dona encadenada amb cara de sorpresa** representa la relació de dependència en què ella es veu.

■ **La dona encadenada pel terra** representa la situació de deteriorament a què ha arribat per la dependència.

■ **Les fletxes mirant cap a altres bandes** representen la nova vida després del tractament; ja no es fixa en la droga.

Introducció a les drogodependències

OBJECTIU

■ Mostrar les diferents etapes i moments que passa una persona (emocionalment immadura que té conflictes personals) que estableix una relació de dependència amb una droga.

CONTINGUTS A TRANSMETRE

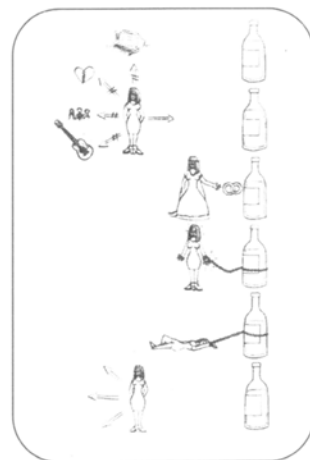
■ La droga sempre ha existit i, probablement, sempre existirà; per tant, ja es troben al "mercat" abans que els fills creixin. Sobretot es podrà fer incidència en què faran els fills davant les drogues i no tant que aquestes hi siguin o no.

■ En el cas de la persona a qui fem referència (que finalment es farà dependent), comença tenint un contacte amb la droga de tant en tant; a vegades en pren i d'altres no (per a ella no és problema perquè no és protagonista en la seva vida); si s'aturés aquí la relació amb la droga no hi hauria problema.

■ Després, però, com que ella no troba satisfacció en els altres aspectes de la seva vida -amor, treball, etc.- se sent frustrada i no ho tolera i estableix una relació intensa amb la droga. És la lluna de mel; se sent molt satisfeta perquè la droga és meravellosa i ho dona tot. No hi ha res dolent a prendre-la sovint.

■ Amb el temps s'instaura la dependència; ja no la pot deixar. Apareix també la cara fosca de les drogues (els efectes negatius del consum): problemes físics, de relació, psicològics...

■ Finalment, és possible que amb l'ajuda d'un centre de tractament, aconsegueixi trencar la dependència. En aquest cas, la persona tornarà a reconstruir tot allò que feia (temps lliure, relacions afectives, treball, etc.), que ara passaran a ser els protagonistes de la seva vida.

Diapositiva - 7

REPRESENTACIÓ ICÒNICA

■ **L'ampolla** representa la droga (qualsevol d'elles) i **la dona** representa una persona que es relaciona amb la droga passant per diferents moments.

■ **L'ampolla surt sola** perquè ja estava disponible -als bars- abans que aparegués la dona.

■ **Les fletxes es dirigeixen a molts llocs**; representen els punts d'interès de la dona. Una fletxa no està trencada (la que mira cap a la droga); les altres, en canvi, ho estan perquè no se sent satisfeta en la relació amb aquests aspectes:

HI HA ALTRES DEPENDÈNCIES...

FITXA

Introducció a les drogodependències

8

OBJECTIU

■ Fer veure que no només les dependències a les drogues legals i il·legals són un problema: qualsevol altra dependència és perjudicial.

CONTINGUTS A TRANSMETRE

■ A més de les dependències al consum de drogues, n'existeixen moltes d'altres que provoquen també problemes (bloquegen el desenvolupament i anul·len la persona, agreugen la situació, etc.) i que s'instauren per motius semblants: amagar els problemes, no sentir-se sol, buscar la seguretat, etc.

■ Una dependència pot formar-se respecte a objectes i pràctiques molt diverses. Les més comunes són: TV, vídeo-jocs, escurabutxaques o bingo, sectes religioses, diners, menjar, etc.

Diapositiva - 8

REPRESENTACIÓ ICÒNICA

■ **La pantalla i els aparells** representen la TV, el vídeo, l'ordinador, els vídeo-jocs...

■ **La màquina escurabutxaques** representa tots els jocs d'atzar.

■ **Els diners** representen l'acumulació de capital.

■ **L'home pensant en el menjar** representa la bulímia.

■ **Les persones amb túniques i signes** representen els grups totalitaris i les sectes.

PAPA, QUÈ SÓN LES DROGUES?

FITXA

A

Situacions pràctiques

SITUACIÓ INICIAL

Narradora

Situación A

Una familia está viendo una película por TV. Como en varias escenas aparece tráfico de drogas, Yolanda, de 10 años, pregunta:

Yolanda

Papá, ¿qué son las drogas?

Diapositiva - A

RESPOSTA 1

Narradora

Respuesta 1

Pare

Son la lacra de la sociedad, un veneno que mata a quien lo toca. Además, están prohibidas. No se te ocurra probarlas nunca, Yolanda.

Diapositiva - A 1

RESPOSTA 2

Yolanda

Papá, ¿qué son las drogas?

Narradora

Respuesta 2

Pare

Son unas sustancias que crean toda una serie de efectos nocivos sobre el sistema nervioso.

Diapositiva - A 2

COMENTARI FITXA A

Situació A

Una nena petita ha sentit parlar de les drogues i vol saber què són i què n'opinen els seus pares. Per fer-ho aprofita una situació quotidiana: la família veient una pel·lícula a la televisió.

Resposta A1

El pare fa servir un discurs massa fatalista i alarmant fonamentat en la por i en allò que està prohibit.

Resposta A2

Dóna una informació "objectiva", científica, però aquesta informació explica molt poc sobre el tema. La nena està buscant un altre tipus de resposta.

Anàlisi i suggeriments

■ Prèviament a cap discussió, cal tenir en compte que drogues són tant les il·legals com les legals (i d'ambdues s'ha de parlar a la conversa).

■ Els missatges fatalistes (utilitzats al començament pel pare) no tenen gaire repercussió, en canvi, poden reforçar allò que es vol evitar. El que és prohibit o perillós atrau i especialment a infants i adolescents.

■ En parlar de drogues és important no quedar-se en una descripció (com passa en la segona resposta) i plantejar també altres aspectes relacionats amb el que se sent, es desitja, etc. (per què la gent pren drogues, no és fàcil dir que no, com la pressió de grup pot fer més feble la posició d'un mateix, etc.).

■ Quan un fill demana informació és important donar-la-hi, però en el cas de les drogues no convé excedir-se ja que pot picar la curiositat. Com més edat tinguin més informació poden i han de tenir.

■ Partir de plantejaments realistes és reconèixer que, encara que molt sovint són perjudicials, les drogues tenen efectes atractius i que la nena acabarà provant-les (almenys les legals -alcohol-) més tard o més d'hora.

■ A l'hora de respondre la seva pregunta pot ser interessant saber què en sap i què en pensa ella -abans de contestar-: "i a tu què et sembla que són?" "per què ho demanes? algú te n'ha comentat alguna cosa?"

Resposta desitjable

■ El pare pot donar la informació demanada -la justa- de la forma més real possible, entrant en què en pensa ella, què n'ha sentit, per què ho demana, etc. Així, a l'hora de parlar-ne es podrà partir de les seves creences, mites i idees sobre el tema.

SITUACIÓ INICIAL

Narradora

Situación B

Es el día de la boda de Elena y Jordi y toda la familia lo está celebrando. Ana, de 7 años, viendo que todo el mundo se sirve cava, pide una copa.

Ana

yo también quiero cava para brindar.

Diapositiva - B

RESPOSTA 1

Narradora

Respuesta 1

Mare

Bebe hija, que un día es un día y esto hay que celebrarlo por todo lo alto.

Diapositiva - B 1

RESPOSTA 2

Ana

Yo también quiero cava para brindar.

Narradora

Respuesta 2

Mare

Ni hablar Ana. Esto es de mayores; los niños lo tenéis prohibido.

Diapositiva - B 2

COMENTARI FITXA B

Situació B

A la majoria de festes hi ha alcohol. En aquesta boda ens trobem amb una nena que vol imitar el que fan els grans i reclama la "seva" part de beguda a la mare.

Resposta B1

La mare incita la nena a beure alcohol, tot associant celebració al seu consum: sols hi ha festa i diversió quan hi ha begudes alcohòliques.

Resposta B2

Dóna com a únic motiu per no beure'n l'edat, sense donar cap més explicació. Nega la capacitat de comprensió de la nena emprant tan sols la prohibició.

Anàlisi i suggeriments

- Encara que un consum moderat d'alcohol no ha de ser preocupant, també s'ha de considerar que és la droga d'iniciació de la majoria de persones que es fan drogodependents; el seu consum pot portar problemes (desenvolupar un alcoholisme, accidents de trànsit, etc.).
- Com que els nens no han de prendre alcohol, se'ls ha de donar arguments comprensibles per a la seva edat del perquè no poden beure'n o beure'n sols una miqueta (sense donar-li més importància): "fa mal als petits" "el teu cos no està preparat per beure això; ho faig per protegir-te" abans de recórrer a l'autoritarisme (com passa en la segona resposta) d'un "perquè t'ho dic jo".
- Que la nena el tasti o no, no és tan important com el fet que es pugui identificar amb uns pares que necessiten l'alcohol per divertir-se (com passa en la primera resposta de la mare): "si ells s'ho passen bé sols amb alcohol, jo també".
- És fonamental que els pares davant els fills no contradiguin les seves paraules amb els seus actes (els infants aprenen pel que toquen i veuen); cal donar exemple.
- A l'hora de parlar-ne no ens hem de preocupar tant a diferenciar entre drogues "bones" (com l'alcohol) i "dolentes", sinó a aprofundir en la seva existència i la tendència a enganxar-s'hi.

Resposta desitjable

- La mare pot convidar la filla a brindar amb una altra beguda a la mateixa copa o, si insisteix, posar-li una mica de cava sense donar-li més importància.
- Un altre dia, en poden parlar amb tranquil·litat.

EL MEU FILL FUMA PORROS?

FITXA

Situacions pràctiques

C

SITUACIÓ INICIAL

Narradora

Situación C

Una madre entra en la habitación de su hijo Manolo de 16 años. Abre un cajón por error y se encuentra un trozo de hachís para fumar.

Mare

¡Anda! esto es chocolate con que se hacen los porros...

Diapositiva - C

RESPOSTA 1

Narradora

Respuesta 1

Mare

¿mi hijo es drogadicto? ¿y ahora qué hago yo? ¿tengo que llevarlo rápidamente al médico?.

Diapositiva - C 1

RESPOSTA 2

Mare

¡Anda! esto es chocolate con que se hacen los porros...

Narradora

Respuesta 2

Mare

Este Manolo, siempre con cosas raras... Seguro que es del amigo ese que tiene.

Diapositiva - C 2

COMENTARI A LA FITXA C

Situació C

Quan una mare està netejant l'habitació del fill es troba un tros de haixix i se sorprèn perquè no pensava que el seu fill pogués fumar porros.

Resposta C1

La mare fa el problema més gran del que és; actua com si d'una cosa molt forta i greu es tractés.

Resposta C2

No li dóna cap importància. Sembla no voler saber-ho i no reconeix el problema; per justificar el seu fill culpa un amic seu.

Anàlisi i suggeriments

■ A l'hora de valorar una situació així, cal tenir en compte la conducta general del fill i no tan sols aquest fet: hi ha hagut indicis d'altres problemes o és aquest un fet puntual? Hi hauria la possibilitat que el consum de haixix fos un símptoma de problemes importants que aquest jove pugui tenir.

■ Per això, és bàsic adoptar amb els fills una actitud d'escoltar, tenint en compte que moltes vegades deixen entreveure com estan però no ho diuen. No es tracta de fer de detectiu o perseguir-lo (provocaria un augment de la distància amb els pares), sinó de saber què fa i com està.

■ Quan un pare o una mare no es donen per assabentats (com fa la mare en la segona ocasió) pot passar que la situació empitjori i no se'n adonin (com més avançat està el problema, més complicada és la seva solució).

■ L'exageració (que és com comença la mare), és a dir, donar-li més importància de la que té, pot empitjorar la situació.

■ Si se'n vol parlar obertament amb el jove, abans que res caldria disculpar-se per haver obert el calaix ja que forma part de la seva intimitat. És important fer-ho un dia amb calma, creant abans un ambient de confiança i bona comunicació.

■ Si hi hagués algun problema real amb la droga, s'hauria d'impulsar que anés a buscar ajuda però per pròpia iniciativa.

Resposta desitjable

■ Els pares s'haurien de preocupar de si es tracta d'un fet aïllat o si, en canvi, és un indicador que alguna cosa li passa.

■ En qualsevol cas, seria convenient parlar algun dia amb ell sobre què significa per ell fumar porros, de si és esporàdicament o hi ha dependència, etc. Serà el moment de comentar les precaucions que cal prendre i fomentar possibles alternatives al que ell està buscant en el consum.

UN JOVE AMB PROBLEMES

FITXA

Situacions pràctiques

D

SITUACIÓ INICIAL

Narradora

Situación D

Pedro es un joven con problemas. Se sabe que a veces toma drogas. En ocasiones está unos días sin aparecer por casa, o se muestra agresivo. Sus padres están muy preocupados.

Mare

¿Ya me dirás tu qué vamos a hacer con Pedro? Lo que está claro es que si no hacemos algo rápido, éste se nos pierde. ¿Por qué no llamamos a alguien?

Diapositiva - D

RESPOSTA 1

Narradora

Respuesta 1

Pare

No, es un problema nuestro y no tiene por qué salir de casa ni enterarse nadie. En nuestras manos está ponerlo a raya.

Diapositiva - D 1

RESPOSTA 2

Mare

¿Ya me dirás tu qué vamos a hacer con Pedro? ¿Por qué no llamamos a alguien?

Narradora

Respuesta 2

Pare

Lo tenemos que llevar a uno de esos centros en que los enderezan. Que lo traten los especialistas; ¿qué podemos hacer nosotros que no hayamos hecho ya?

Diapositiva - D 2

COMENTARI A LA FITXA D

Situació D

Uns pares tenen un fill problemàtic (pel tema de les drogues i d'altres) i estan molt preocupats. Les iniciatives que han pres fins ara no han donat resultat.

Resposta D1

No volen parlar-ho amb ningú ni tampoc rebre ajuda. Actuen com si tot estigués a les seves mans i no necessitessin ningú.

Resposta D2

Posen tota la responsabilitat a l'exterior com si ells no haguessin de fer res; se'n renten les mans.

Anàlisi i suggeriments

- Tot i que la família ha de fer molt en una situació així (en la segona solució els pares actuen com si no haguessin de fer res), hi ha casos com aquest que sobrepassen les seves possibilitats i cal demanar ajuda i suport (en la primera resposta no volen).
- Parlar amb gent de confiança d'aquest tipus de problemes ajuda a objectivar la situació, a assumir-la i veure com els resolen persones que tenen problemes similars.
- Cal plantejar-se quines són les causes que poden haver provocat aquesta situació tan límit i intentar intervenir-hi mitjançant el diàleg i l'ajuda professional; el consum de drogues acostuma a estar lligat a problemes personals (de comunicació, afectius...) que tenen a veure amb la història familiar.
- Quan els pares vulguin parlar amb ell, cal tenir com a punt de partença si ell vol canviar, si demana algun tipus d'ajuda, com viu la seva situació (en cas que no volgués canviar, les possibilitats d'intervenció queden limitades).
- En cas d'haver-hi un clima de molta tensió a casa amb algun membre de la família, no s'ha de deixar de tenir cura dels altres membres de la família: pares, altres germans, etc., ja que també pateixen aquesta situació.
- Quan la situació arribi a aquests extrems, als pares també els serà útil demanar ajuda professional, tant per analitzar el problema com per veure la millor forma d'ajudar el fill o la filla.

Resposta desitjable

- Els pares haurien de fer des del nucli familiar tot el que estigués a les seves mans i, a més, demanar el suport i l'assessorament de professionals especialitzats.
- De cara al fill, convé parlar amb franquesa del tema en els moments que el jove pugui escoltar i fomentar, també, que ell demani ajuda; quan vegi la necessitat de canviar és el millor moment per a l'actuació professional.

Situacions pràctiques

SITUACIÓ INICIAL

Narradora

situación E

Una mañana de un día laborable los padres de Josep van a despertarlo para que vaya al instituto. Anoche se acostó muy tarde porque era fiesta.

Pare

Venga Josep, levántate de la cama.

Josep

No, por favor, que ayer me fui a dormir super-tarde. Nada, duermo un poco más y me voy a segunda hora.

Diapositiva - E

RESPOSTA 1

Narradora

Respuesta 1

Mare

Ay pobre!, déjalo dormir un ratito más, que está muy cansado y se encuentra mal...

Diapositiva - E 1

RESPOSTA 2

Josep

No, por favor, que ayer me fui a dormir super-tarde. Nada, duermo un poco más y me voy a segunda hora.

Narradora

Respuesta 2

Pare

¡Vamos gandul!, levántate si no quieres que me cabree.

Diapositiva - E 2

COMENTARI A LA FITXA E

Situació E

Un jove intenta no complir amb la seva obligació d'anar a l'institut. Té molta son perquè la nit anterior va sortir i vol convèncer els seus pares que el deixin dormir més.

Resposta E1

La mare actua com si el jove no fos el responsable de tenir son i no se li fa complir la seva obligació.

Resposta E2

No s'obre un espai de comunicació i diàleg amb el fill; es fa que es llevi mitjançant l'autoritat i l'amenaça.

Anàlisi i suggeriments

- L'única forma que el jove té de valorar què suposa sortir a la nit (tant la part positiva com la negativa) és assumint les seves conseqüències: si els pares li impedeixen adonar-se'n (com passa en la primera resposta) ell no n'aprendrà.
- Convé educar els fills/es en l'auto-responsabilitat: si se surt de nit caldrà matinar igual, ja que és un deure (si és persona adulta per anar de marxa, ho és també per estudiar o treballar).
- En tot cas, cal tenir en compte si aquesta actitud és ocasional o reiterada.
- S'ha d'evitar associar el compliment de les obligacions a l'ús de l'autoritat per part dels pares i, per tant, a tensió (com passa en la segona situació). Únicament si no funciona la via del diàleg convé fer-ne ús.
- És important que els pares expliquin -en aquest moment o en un altre- el motiu que els duu a fer-lo llevar; mostrar-li que el compliment dels seus deures (estudis, feina...) li serà profitós a mitjà o llarg termini i que l'ajudarà a aconseguir les seves aspiracions i expectatives de futur.

Relació amb un consum problemàtic de drogues

- Fomentar actituds d'evasió de les pròpies responsabilitats, de no tolerar la frustració o el dolor, etc., que són inseparables de les obligacions diàries, promou actituds de recerca del plaer "immediat" de les drogues i, per tant, addictives.
 - En canvi, educar en la responsabilitat afavoreix que el jove sigui capaç de valorar què comporta un consum de drogues i les seves conseqüències. Tindrà, per tant, més recursos per decidir i poder adoptar l'opció de no prendre'n.
- Resposta desitjable.
- Els pares li han de transmetre que ha de ser coherent amb les decisions que pren; si surt a la nit, haurà de dormir menys (el dia anterior se li podia haver recordat que li costaria llevar-se a l'endemà).
 - No permetre-li que es quedi al llit, fent-li entendre que ha de complir les seves responsabilitats i que aquestes li seran més "fàcils de portar" si les relaciona amb aconseguir en el futur les seves expectatives personals.

SITUACIÓ INICIAL

Narradora

Situacion F

En una mañana cualquiera de domingo, después de desayunar, dos niños preguntan a sus padres.

Alicia

¿Qué vamos a hacer hoy?

Diapositiva - F

RESPOSTA 1

Narradora

Respuesta 1

Pare

Mm... No me deis la tabarra! ¿no veis que estoy viendo el partido?

Diapositiva - F 1

RESPOSTA 2

Alicia

¿Qué vamos a hacer hoy?

Narradora

Respuesta 2

Pare

Hoy toca ir a la playa

Víctor

¿No podríamos ir al Tibidabo...?

Pare

No, iremos a la playa. Ya está todo decidido.

Diapositiva - F 2

COMENTARI A LA FITXA F

Situació F

Després d'estar a l'escola tota la setmana, ara pel cap de setmana és quan els nens tenen més ganes de sortir i passar-s'ho bé; demanen al pare que els tregui de casa.

Resposta F1

El pare està enganxat a la TV el dia lliure de tota la família i no atén els seus fills.

Resposta F2

S'ha programat una sortida sense tenir en compte els fills a l'hora de pensar què es fa, i amb una postura molt rígida.

Anàlisi i suggeriments

- El temps lliure s'ha de gaudir, i pot ser molt atractiu si s'omple de forma creativa.
- És perjudicial per als infants que l'oci que s'ofereix a casa sigui avorrit (com passa en el primer cas).
- No sols és important que sigui atractiu, sinó que a més els infants per ells mateixos el puguin fer. Per tant, se'ls ha d'ensenyar a organitzar-lo i a treure'n profit (cultural, esportiu...).
- Els infants han de sentir aquest temps lliure com una cosa pròpia (en la segona resposta els ve imposat pels pares) tenint un marge de participació a decidir què i com es durà a terme; poden donar idees, escollir entre alternatives, etc.
- Si encerten en la seva elecció, aquesta haurà d'ésser valorada i, si no ho ha estat, és el moment per ensenyar-los a aprendre de les pròpies errades.

Relació amb un consum problemàtic de drogues

- En el temps lliure és justament quan s'acostumen a fer els consums de drogues, per tant, és molt important fomentar que els infants tinguin un oci creatiu i atractiu; és la forma de dificultar que l'avorriment els porti a elles.
- D'altra banda, difícilment si els infants veuen els pares enganxats a la TV tindran gaires arguments sobre com és de perjudicial que és qualsevol dependència.

Resposta desitjable

- Els pares podrien demanar als fills què els ve de gust fer aquell diumenge i organitzar, tenint en compte la seva opinió, un dia tan atractiu com sigui possible segons les seves possibilitats reals.

SITUACIÓ INICIAL

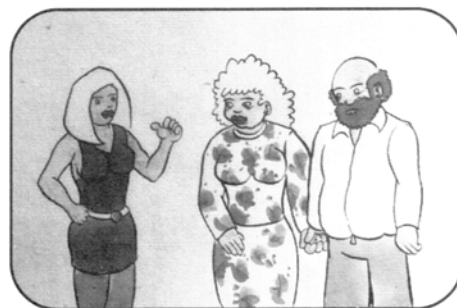
Narradora

Situación G

Es un sábado a las 7 de la tarde. Montse, que tiene 16 años, después de arreglarse comenta a sus padres.

Montse

Esta noche celebramos el cumpleaños de Marta en una disco. Vendré tarde.

Diapositiva - G

RESPOSTA 1

Narradora

Respuesta 1

Mare

Tanto tu padre como yo te dejamos ir siempre que a las 9 estés aquí para cenar.

Diapositiva - G 1

RESPOSTA 2

Montse

Esta noche celebramos el cumpleaños de Marta en una disco. Vendré tarde.

Narradora

Respuesta 2

Pare

Sí pero a las 11 en casa y que no me entere yo que has ido con gente indeseable.

Madre

Bah, no hagas caso a tu padre, que es un anticuado. Ten y diviértete.

Diapositiva - G 2

COMENTARI A LA FITXA G

Situació G

Una dona jove es prepara per sortir per anar a una festa d'aniversari. Té clar que ja té edat per fer-ho i ho planteja com a cosa feta, sense límit d'hora de tornada.

Resposta G1

Els pares responen amb una decisió conjunta però aplicant una norma que no és lògica per a la seva edat i els temps actuals.

Resposta G2

Es contradiuen entre ells, i la mare desautoritza el pare davant la seva filla.

Anàlisi i suggeriments

- És molt valorable que mare i pare defensin les mateixes normes; si cadascú diu i fomenta una cosa diferent (com passa en la segona resposta) els fills no sabran què fer i acabaran pensant que cap d'ells no té la raó, que també pot ser vàlida qualsevol altra opinió.
- Malgrat això, quan les normes són impossibles d'acomplir o no tenen raó de ser (com passa en la primera situació) el que fan és incomodar els fills, augmentar la distància amb els pares i que es perdi l'autoritat moral que aquests tenen sobre aquells.
- És important que els pares se situïn en el context cultural que estant vivint els seus fills a l'hora de prendre decisions d'aquest tipus.
- Els plantejaments rígids faciliten que els fills vulguin saltar-se les normes; a aquests se'ls ha de transmetre que els límits que se'ls posa responen a l'interès i cura dels pares cap als fills, al fet que se'ls estima, i no al servei d'un ideal autoritari.
- En cas que els pares tinguin entre ells una opinió diferent davant quelcom relacionat amb l'educació dels fills/es, el més prudent serà parlar-ho tots dos i posar-se d'acord (o arribar a un pacte) abans de plantejar-ho, però no desautoritzar-se davant d'una filla o un fill (com passa en la segona resposta).
- Com que els joves tenen capacitat de decisió, ells també poden participar en la definició de normes de la casa.

Relació amb un consum problemàtic de drogues

- Els desacords i la desautorització entre pare i mare davant dels fills els produeix confusió, angoixa i inseguretat. Quan passa això, els joves podrien buscar en les drogues la seguretat que no troben a casa.
- Si la línia educativa dels pares no és comuna, aniran perdent l'autoritat afectiva que necessitaran per treballar amb els fills el tema de les drogues (el que ells diguin no serà pres en consideració).
- Els límits i normes lògiques ajuden els fills a veure que no sempre poden fer el que volen i, per tant, que no s'han de valorar les coses únicament pel plaer momentani que poden facilitar (com és el cas de les drogues).

Resposta desitjable

- Pare i mare haurien de consensuar una norma adient per a la realitat de la seva filla, raonar la necessitat del seu compliment i fer que es compleixi.
- Se la pot animar a marxar però amb una hora raonable d'arribada. Ella pot participar a posar-la; se li pot demanar una proposta i decidir segon aquesta.
- Si els pares tinguessin por del consum de drogues que hi pot haver a certs llocs o de qualsevol altra cosa, val més dir-ho directament.

QUAN SIGUI GRAN SERÉ...

Situacions pràctiques

FITXA

H

SITUACIÓ INICIAL

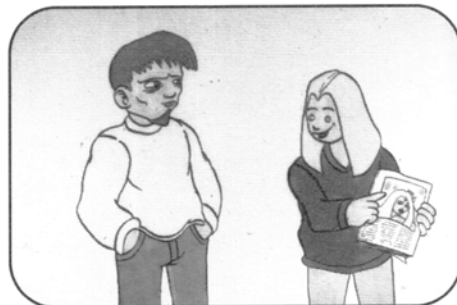
Narradora

Situación H

Mirando las fotos de una revista del corazón, Elena pregunta a sus padres sobre una artista que ella admira desde hace tiempo.

Elena

Papá, yo quiero llegar algún día a ser como ella.

Diapositiva - H

RESPOSTA 1

Narradora

Respuesta 1

Pare

Faltaría más. Una hija mía tiene que ser esto o más.

Diapositiva - H 1

RESPOSTA 2

Elena

Papá, yo quiero llegar algún día a ser como ella.

Narradora

Respuesta 2

Pare

Siendo como eres Elena lo tienes claro. Tú no llegarás a nada.

Diapositiva - H 2

COMENTARI A LA FITXA H

Situació H

És propi dels joves tenir models amb els quals identificar-se. La dona jove se sent atreta per una artista molt famosa i per la seva imatge, i vol assemblar-s'hi.

Resposta H1

El pare crea unes expectatives en la filla que difícilment s'acompliran.

Resposta H2

Frustra la seva filla i la ridiculitza.

Anàlisi i suggeriments

- Molt poca gent té oportunitats reals -fins i tot tenint molta capacitat- d'arribar a certs nivells d'èxit; si els pares eduquen els fills i filles per ser "perfectes" el que faran segurament és provocar-los frustració (com passa en la primera resposta).
- Per tant, s'ha de valorar i fomentar sobretot l'esforç realitzat i la lluita per superar-se, deixant clar que no és gens fàcil. No valorar els fills (com passa en el segon cas) farà que tinguin molt mal concepte d'ells mateixos.
- Cal relativitzar el concepte d'"èxit" i les formes que aquest adquireix en la societat social (fama, vida pública, diners...), valorant més -dels infants i joves- aspectes com la maduresa afectiva, la solidaritat cap als altres, el fet de saber gaudir del que es té, etc.
- D'altra banda, els pares haurien d'evitar posar en els seus fills aspiracions que ells no han pogut materialitzar, i respectar el seu propi ritme i evolució.

Relació amb un consum problemàtic de drogues

- És fàcil que les persones que pensen que en aquesta vida ho podran aconseguir tot (perquè se'ls ha educat així), acudeixin a les drogues en veure que no podran ser allò que esperaven. Amagaran la seva resignació en el consum ja que la droga justament fa semblar a un més del que veritablement és.
- També és fàcil que estigui present on hi ha sentiments d'impotència; si els joves senten que no són ningú o que no valen res, la droga es podrà prendre com a fugida (ofereix una seguretat falsa i la sensació d'omnipotència).

Resposta desitjable

- Els pares hauran de partir de la base que és molt difícil arribar a ser una estrella, i valorar en la jove el seu esforç per arribar a ser el que ella desitja (dins d'uns marges possibles i realistes).
- Cal transmetre-li que l'afecte que tenen per la seva filla no estarà condicionat a l'èxit que pugui tenir, sinó pel fet que la seva filla és com és.
- Serà interessant dialogar sobre què significa per a ella ser una "estrella", per què l'admira, etc., i partir d'això a l'hora de parlar-ne.

El debat conduït, com a estratègia de treball amb grups per tractar un tema d'interès, és una eina molt útil en la mesura que permet -de forma més eficaç que la conferència o la classe magistral- modificar actituds de l'auditori.

Com a tècnica, valora especialment:

- La participació, ja que afavoreix la implicació dels assistents.
- Els continguts transmesos pels mateixos interessats (en aquest cas pares i mares), més que no pas els expressats per persones expertes o tècnics.

En aquest tipus d'activitat, el conductor/a o dinamitzador/a no se situa des del "saber" sinó des de la capacitat de rescatar el saber que ja té el grup i, en tot cas, d'enriquir-lo amb les seves aportacions. La seva funció bàsica és:

- Moderar la sessió.
- Provocar la verbalització de continguts interessants per part dels assistents.
- Reforçar i consolidar aquests continguts.

L'aportació de missatges per part del dinamitzador/a ha de fer-se únicament quan ja s'hagin explotat les possibilitats de l'auditori i com a complement i/o millora del tractat.

En el nostre debat preventiu, el col.loqui ve precedit, de forma especial, per uns continguts transmesos com a introducció teòrica al tema.

Les intervencions que faci el conductor/a han de servir per:

- Ajudar i fomentar la participació.
- Ressituar el tema quan el col.loqui es desplaça.
- Reforçar opinions interessants.
- Resumir i sintetitzar el més adient entre els continguts que s'estan aportant.
- Frenar intervencions que -per diferents motius- no han de ser permeses (manca de respecte entre els assistents, comentaris despectius, agressivitat, etc.).

Com a exemple, aportem diferents estils de frases que el conductor/a pot emprar al debat preventiu per:

REALITZAR LA INTRODUCCIÓ TEÒRICA

"Ràpidament, i simplement perquè utilitzem tothom el mateix llenguatge, faré ara una presentació d'idees bàsiques que ens permetran, després, entrarem en un debat més ric."

FOMENTAR LA PARTICIPACIÓ

"I vostè, què en pensa? què faria davant...? per què ho faria? qui més, a part dels qui ja han parlat, té opinions al respecte?"

REFORÇAR OPINIONS TRACTADES

"Tal com ha dit la Sra. X, és interessant si ens trobem amb això, d'actuar així..."

RESSITUAR EL TEMA

"Això que s'està tractant és molt interessant, però potser no és el moment ni el lloc més adient per fer-ho. Si us sembla, seguim amb el nostre..."

SINTETITZAR

"Han sortit molts comentaris i molt interessants. Intentaré que quedin recollits en aquestes quatre idees: ..."

APORTAR CONTINGUTS

"A més de tot el que ja s'ha dit, i per acabar aquest tema, és important que tinguem en compte també que..."